

Kmetijske in rokodelske Novice.

Na svitlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj VI.

V sredo 15. sušca 1848.

List 11.

S. Magdalena na Gori.

(Povedka.)

Človeške v prah zdrobivši spono
Čez mejo zlobno Turk divjá,
Kristjanam mirnim vse naklone,
Kar mu peklenski v glavo dá;
S kervavim mečem Trojniga tají,
Preroka Mohameda le časti.

Trepet omami vse kristjane,
Zastonj se mu stavijo v brán,
Okòp je senca za Slovane,
Pogúm je Krajncov že hlapán;
Ozri se na planjave in vasi,
Kar Turkam je ostalo, zdaj gori. —

Ko se razlega prot' zatonu
Cerkven'ga zvona mili glas,
Serditi Turk, enak leónu,
»Gorjé« že zgovori čez vás;
Ter rjove: Kdo kristjane varval bó,
Če z mečem švigal bom nad njih glavó!

»Sedlajte urno, jaki brati«,
Iz krivoverca ust doní,
»Mi Magdaleni bomo svati,
Hitimo k nji, hitimo vsí;
Ganiti nas ne sme Gorjánov vek,
Če vpijejo, de da pekel odjek.«

In človek, prah, ko to govoril,
Glej kako čudo se zgodi,
Še ni se Turčin ušotoril,
Ze bliska z neba in gromí;
Z oblakam cerkev Górsko skrije Bog,
Odreši srenjo sužnosti nadlog.

Sovražnike pa strah prešine,
U beg spustijo se z Goré,
In ko dojahajo dolíne,
Oblak na kvísko dvigne se. —
De Božja moč Goró rešila je,
Imé nje nemško opomni še zdaj. *)

Likar.

Turšica.

(Dalje.)

Kakošno turšico bomo za seme vzeli?

Turšice je več sort. Nektera je visoka, nektera nizka; nektera debela, nektera drobna;

*) Čudenberg.

nektera ima belo, nektera pa rumeno, škarlasto- ali rujavo rudeče, začernelo, pikasto, okroglo, plošnato, bodeče ali špicasto zernje; *) nektera ima okroglaste, nektera pa plošnate sterže; nektera je bolj zgôdna, nektera bolj pôzna.

Na Laškim in tudi po družih deželah sadijo nekteri turšico, ki 14 dni poprej kakor navadna dozori, ki splohle 50 dni do dozorenja potrebuje in jo tedej zató činkvantin (činquantino) imenujejo. — V spodnjim Tiroljskim sadijo giallo pignolino, ki je nekako činkvantin enaka. — Pri Zgornjim Jezeru (Laak superior) v Ameriki sadijo velikansko turšico (Riesenmais, **) ktera zraste 12 čevljev visoka in ki je posebno za gorke laške kraje pripravna. — Na Dolenskim, Hrovaškim in spodnjim Štajarskim sadijo večidel visočejji sorto s podolgatimi sterži. — Okoli Ribnice na Dolenskim sadijo rodovitno turšico, ki nima sicer tako dolzih steržev pa je zgodaj zréla. ***) V Gotovljah (Gutendorf) blizo Celja sadijo turšico s posebno debelimi plošnatimi sterži, kakoršno so gosp. fajmošter Žitnik v Ljubljansko sadno razstavo na ogled poslali, in nam tudi nekaj steržev za poskušnjo dobrovoljno podarili.

Akoravno se skorej vsaka turšica v vsakim kraju dobro obnaša, če ji je le gnojna njiva v pripravni zemlji odločena, jo boš, dragi prijatelj, vunder vselej nar bolj zadel, ako tako seme sadiš, ktero je iz taciga kraja, ki je v gorkoti tvojemu kraju enak. Sicer pa bi tudi za gornje krajske kraje Ribniško zgôdnjo turšico svetovali; bolj toplim krajam bi pa tudi gosp. Žitnikovo bogato turšico priporočili.

Turšica za seme se mora pa sicer na popolnoma zrelih steržih dobro posušiti. Zernje ne

*) Gospod fajmošter Kopač iz Beginj na Gorenkim so več tacih sort lani v Ljubljansko razstavo poslali.

**) Na vertu c. k. krajske kmetijske družbe so sadili gosp. Dr. Struppi lani tako velikansko ameriansko turšico.

***) Rajniki gosp. Rudeš, vlastnik Ribniške grajšine, so v velikim zboru krajske kmetijske družbe v létu 1844 práv živo priporočevali zgôdnjo Ribniško turšico in je veliko med zbrane ude za poskušnjo razdelili, ki jo vsi hvalijo.

Vredništvo.

směš poprej iz steržev izsmukati, kakor ravno pred sajenjem. Zernje za setev mora popolnoma zrelo, čisto in zdravo biti, sicer se turšice snetljivec prime. Nar boljši zernje je v sredi sterža; zernje na obéh koncih je slabši za setev.

Kakošno njivo bomo za turšico zbrali?

Akoravno je turšica skorej z vsako zemljo zadovoljna, le s pretežko ilovko in mokrotno zemljo ne, ji vunder nar bolj služi taka zemlja, kamor je sploh navada pšenico sejati — pšeničiše — to je, mastna, globoka in rahla ilovka, malo s pešenko ali apnjenko zmešana.

Turšica pa se sicer tudi dobro obnaša na močni pešenki, se vé de dobro pognojeni, in je v bolj merzlih létih še v ilovnati pešenki rodovitniši, kakor v pešeni ilovki, ker se una od te poprej in hitreje razgreje, in stori, de turšica pred dozori.

Turšica se zamore po vsih družih sadežih saditi. Sploh jo kmetovavci radi po detelji ali ajdi sadijo; stare skušnje pa učijo, de se turšica tudi več lét zaporedama na eni njivi práv dobro obnaša. Nobeno žito pa ne potrebuje toliko gnoja kot turšica; turšici ni nikoli preveč pognojeno, in bolj ko ji kmetovavec gnojí, več je bo pridelal. — Kdor tedej nima dovolj gnoja ali sicer rodovitne zemlje, naj raji turšico opusti. — Vsak gnoj ji je dober, posebno pa gnoj izpod serilnikov.

Po turšici se z velikim pridam pšenica seje.

Kako bomo njivo za turšico pripravili?

Tri reči so turšici posebno potrebne: 1) de je njiva dobro zrahljana, 2) de se, kar koli je moč, vès plevél zatare, 3) de je njiva dobro pognojena.

Zatorej je potrebno, de se turšici namenjeno sternaše že poprejšnjo jesen globoko preorje in čez zimo v debeli brazdi ležati pustí, de jo srež dobro prevzame, razdrobí, zrahljá, in plevél pokončá. — Ako pa turšico na deteljše sadiš, ni treba de bi jo poprešnjo jesen preoral, ker na deteljišu se ni plevéla bati. Enkratno spomladanjsko oranje je na deteljišu dovolj. Na spomlad pa naj se zgodej dovolj gnoja na njivo navozi in v jeseni preorano sternaše še enkrat preorje.

Kadaj je čas turšico sejati?

Kér se je bati, de bi spomladanjska zmerzlina turšici škodovala, se sme še le takrat saditi, ko se ni spomladanjskiga mraza več bati, in ta čas je v naših krajih večidel od svetiga Jurja do srede veliciga travna.

(Dalje sledí.)

Ni práv ne, de otroci živino pasejo.

(Poleg nemškiga.)

(Konec.)

S to dušo in telo močno popačijočo nasledbo se združí še nagnjenje k jezi in terdoserčnosti. Otrók, ki dušne lastnosti živine dovolj ne pozná, hoče, de bi ga ročno na vsako besedo in vselej ubogala. Ako ne gre po poti práv tako, kakor bi bilo otroku po mislih, se mali prevzetnež serdí, jezí, kolne, pretepa živino z bičem, s palico ali ohleškam, jo s kamnjem zavrača, poja in goni in ravná ž njo terdoserčno, lahkomišno, de bi odrevenil ga viditi živino tako neusmiljeno in brezvestno mučiti.

To pa ni še vse, kar izvira iz tega, de otroci živino pasejo. Tudi škodo je treba v misel vzeti, ktero živina na polji, v lastnini soseda, ali v srenjskih gojzdnih in občnih pašah napravi, kar se pogosto pripe-

tí, in véasih tudi, brez de bi bili pastirji tega kriví, kjer živina njih moč preséže. Živino po volji staršev sito kar je moč iz paše prignati si otroci vsigdar prizadevajo, in ravno zató se marsikadaj zgodí, de mladi pastirci iz gole malopridnosti, dostikrat tudi povelje staršev spolniti, ki v to svetjejo, ki to storiti rekó in velé, sebi zročeno živino gonijo ali skoz polje po stranskih prepovedanih potih, kjer jo pusté, de se nasiti s pridelki soseda, ali pa jo ženejo v lés (gojzd), kjer mladike germovju in mladim drevesam prijeda v silno škodo gojzda, de se po takim celi déli posušé. Od tod pride, de otroci pozabijo besede natornih postav, besede svetiga pisma, ki velí: „Kar želiš, de bi se tebi ne zgodilo, ne stori tudi družimu“; od tod tudi izvira, de si vso skerb za premoženje bližnjiga iz serca zbriséjo, de si že mladi zvičajin vse polno naberejo, s kterimi lože svoje hudobne dela dopernašajo in zgovarjajo; kar se pa še toliko nagliši zgodí po potuhi očetov, ki jo sinovam dajejo rekoč: Le ženite na sosedov travnik le, samo toliko se varujte, de vas kdo ne zaleze.

Zastonj je tedej upati, de bi se kej prida zredilo iz otroka, ki takó zgodej miloserčnost do živine zgubí, jo lahkomišno muči, jo kolne in se rotí nad njo, ki se, priča negnjusnih del, le predostikrat v enake dela zapeljati da. Gonja živine na pašo je vzrok, de otrok, ker mora živino pasti in zavolj tega v šolo ne hodi, zadostane v vsih potrebnih vednostih; de nazadnje celó misli: nar večí zveličanje je, ako ima človek obilno posvetnih reči.

De se šola ob času žetve končá, in ne pričnè popred, de je delo na polji do maliga dognano, — ali ni to dovolj odloga, de otroci lahko staršem pomagajo in si tudi odpočijejo? Ne vé m tedej, zakaj de nekteri deželski učitelji otrokam celó iz šole ostati pripusté, de krave pasejo? Kratko nikar ni práv tako ravnanje!

Ni práv ne po nikakoršni ceni, dragi kmetje! de vaši otroci živino na pašo gonijo. De bi vam pa živina poléti v hlevu ne stala *), dajte jo čedniku izročiti, ali pa si pastirja najemite enaciga kravam, ovcam, gosam ali prešičem, ki vam tudi vaše vole, ktere rabite za vožnjo in druge dela, ki niso, de bi se čedniku izročiti dali, na pašo goni. Práv bi bilo tedaj, de bi vsaka vas svojiga čednika imela; tudi bi bilo vošiti, de bi deželska gosposka prepovedala pašo vsim otrokam. —

Pa ne ravno samó zató otroci, ker pasejo, ampak tudi zató, ker kmet bližnje živinske somnje večidel vsaki teden obiskuje, in s sinam vred po pol dneva v kerčmi sedí, de bi se dete pred navadilo barantati in kupčevati z živino, ker poslušá prodaj in kupčijo, tolikrat iz šole ostajajo in takó zlo potrebni poduk v nemar pušajo.

Kmet na Tominskim.

Dobroserčni Slovenec rad vpraša, kakó se sémter-tje svojim bratam godí, in ga veselí, od njih kaj slišati. Od tak miliga serca svojih rojakov prepričan, mislim, de jim bo ljubo, od našiga kmeta na Tominskim, kteri je drugim skorej le po imenu znan in prvi mejak Gorencov, kaj maliga zvediti.

Nekadaj — tako govore sivo glavni starčki — je bil Tominski kmet gospod v primeri sedanjemu, poln denarjev, poln blaga. Zdaj pa se mu druga godí; časi so se spreobrnili in našiga kmeta v mnoge težave in stiske pogreznili. Vzroki te žalostne spremembe so pa tile:

Pervi je, de kmetijstvo s splošnjim pomnoženjem ljudí po Tominskim ne raste. Ne pravim sicer, de naši hribi svojih sedanjih prebivavcov niso v stanu rediti; tudi ne tajm, de Tominski griči bi ne zamogli še pol

*) Reja goveje živine v hlevih prinese kmetovavcam toliko dobička, de je po Nemškim že skorej povsod vpeljana. V Novicah se je ta reč že večkrat opomnila.

Kmetijske in rokodelske Novice.

Na svitlobo dane od c. k. krajske kmetijske družbe.

Tečaj VI.

V sredo 15. sušca 1848.

List 11.

S. Magdalena na Gori.

(Povedka.)

Človeške v prah zdrobivši spono
Čez mejo zlobno Turk divjá,
Kristjanam mirnim vse naklone,
Kar mu peklenski v glavo dá;
S kervavim mečem Trojniga tají,
Preroka Mohameda le časti.

Trepet omami vse kristjane,
Zastonj se mu stavijo v brán,
Okòp je senca za Slovane,
Pogúm je Krajncov že hlapán;
Ozri se na planjave in vasi,
Kar Turkam je ostalo, zdaj gori. —

Ko se razlega prot' zatonu
Cerkven'ga zvona mili glas,
Serditi Turk, enak leónu,
»Gorjé« že zgovori čez vás;
Ter rjove: Kdo kristjane varval bó,
Če z mečem švigal bom nad njih glavó!

»Sedlajte urno, jaki brati«,
Iz krivoverca ust doní,
»Mi Magdaleni bomo svati,
Hitimo k nji, hitimo vsí;
Ganiti nas ne sme Gorjánov vek,
Če vpijejo, de da pekel odjek.«

In človek, prah, ko to govoril,
Glej kako čudo se zgodi,
Še ni se Turčin ušotoril,
Ze bliska z neba in gromí;
Z oblakam cerkev Górsko skrije Bog,
Odreši srenjo sužnosti nadlog.

Sovražnike pa strah prešine,
U beg spustijo se z Goré,
In ko dojahajo dolíne,
Oblak na kvísko dvigne se. —
De Božja moč Goró rešila je,
Imé nje nemško opomni še zdaj. *)

Likar.

Turšica.

(Dalje.)

Kakošno turšico bomo za seme vzeli?

Turšice je več sort. Nektera je visoka, nektera nizka; nektera debela, nektera drobna;

nektera ima belo, nektera pa rumeno, škarlasto- ali rujavo rudeče, začernelo, pikasto, okroglo, plošnato, bodeče ali špicasto zernje; *) nektera ima okroglaste, nektera pa plošnate sterže; nektera je bolj zgôdna, nektera bolj pôzna.

Na Laškim in tudi po družih deželah sadijo nekteri turšico, ki 14 dni poprej kakor navadna dozori, ki sploh le 50 dni do dozorenja potrebuje in jo tedej zató činkvantin (cinquantino) imenujejo. — V spodnjim Tiroljskim sadijo giallo pignolino, ki je nekako činkvantinu enaka. — Pri Zgornjim Jezeru (Laak superior) v Ameriki sadijo velikansko turšico (Riesenmais, **) ktera zraste 12 čevljev visoka in ki je posebno za gorke laške kraje pripravna. — Na Dolenskim, Hrovaškim in spodnjim Štajarskim sadijo večidel visočejji sorto s podolgatimi sterži. — Okoli Ribnice na Dolenskim sadijo rodovitno turšico, ki nima sicer tako dolzih steržev pa je zgodaj zréla. ***) V Gotovljah (Gutendorf) blizo Celja sadijo turšico s posebno debelimi plošnatimi sterži, kakoršno so gosp. fajmošter Žitnik v Ljubljansko sadno razstavo na ogled poslali, in nam tudi nekaj steržev za poskušnjo dobrovoljno podarili.

Akoravno se skorej vsaka turšica v vsakim kraju dobro obnaša, če ji je le gnojna njiva v pripravni zemlji odločena, jo boš, dragi prijatelj, vunder vselej nar bolj zadel, ako tako seme sadiš, ktero je iz taciga kraja, ki je v gorkoti tvojemu kraju enak. Sicer pa bi tudi za gornje krajske kraje Ribniško zgôdnjo turšico svetovali; bolj toplim krajam bi pa tudi gosp. Žitnikovo bogato turšico priporočili.

Turšica za seme se mora pa sicer na popolnoma zrelih steržih dobro posušiti. Zernje ne

*) Gospod fajmošter Kopač iz Beginj na Gorenkim so več tacih sort lani v Ljubljansko razstavo poslali.

**) Na vertu c. k. krajske kmetijske družbe so sadili gosp. Dr. Struppi lani tako velikansko ameriansko turšico.

***) Rajniki gosp. Rudeš, vlastnik Ribniške grajšine, so v velikim zboru krajske kmetijske družbe v létu 1844 práv živo priporočevali zgôdnjo Ribniško turšico in je veliko med zbrane ude za poskušnjo razdelili, ki jo vsi hvalijo.

Vredništvo.

*) Čudenberg.

směš poprej iz steržev izsmukati, kakor ravno pred sajenjem. Zernje za setev mora popolnoma zrelo, čisto in zdravo biti, sicer se turšice snetljivec prime. Nar boljši zernje je v sredi sterža; zernje na obéh koncih je slabši za setev.

Kakošno njivo bomo za turšico zbrali?

Akoravno je turšica skorej z vsako zemljo zadovoljna, le s pretežko ilovko in mokrotno zemljo ne, ji vunder nar bolj služi taka zemlja, kamor je sploh navada pšenico sejati — pšeničiše — to je, mastna, globoka in rahla ilovka, malo s pešenko ali apnjenko zmešana.

Turšica pa se sicer tudi dobro obnaša na močni pešenki, se vé de dobro pognojeni, in je v bolj merzlih létih še v ilovnati pešenki rodovitniši, kakor v pešeni ilovki, ker se una od te poprej in hitreje razgreje, in stori, de turšica pred dozori.

Turšica se zamore po vsih družih sadežih saditi. Sploh jo kmetovavci radi po detelji ali ajdi sadijo; stare skušnje pa učijo, de se turšica tudi več lét zaporedama na eni njivi práv dobro obnaša. Nobeno žito pa ne potrebuje toliko gnojja kot turšica; turšici ni nikoli preveč pognojeno, in bolj ko ji kmetovavec gnojí, več je bo pridelal. — Kdor tedej nima dovolj gnojja ali sicer rodovitne zemlje, naj raji turšico opusti. — Vsak gnoj ji je dober, posebno pa gnoj izpod serilnikov.

Po turšici se z velikim pridam pšenica seje.

Kako bomo njivo za turšico pripravili?

Tri reči so turšici posebno potrebne: 1) de je njiva dobro zrahljana, 2) de se, kar koli je moč, vès plevél zatare, 3) de je njiva dobro pognojena.

Zatorej je potrebno, de se turšici namenjeno sternaše že poprejšnjo jesen globoko preorje in čez zimo v debeli brazdi ležati pustí, de jo srez dobro prevzame, razdrobí, zrahljá, in plevél pokončá. — Ako pa turšico na deteljše sadiš, ni treba de bi jo poprešnjo jesen preoral, ker na deteljišu se ni plevéla bati. Enkratno spomladanjsko oranje je na deteljišu dovolj. Na spomlad pa naj se zgodej dovolj gnojja na njivo navozi in v jeseni preorano sternaše še enkrat preorje.

Kadaj je čas turšico sejati?

Kér se je bati, de bi spomladanjska zmerzlina turšici škodovala, se sme še le takrat saditi, ko se ni spomladanjskiga mraza več bati, in ta čas je v naših krajih večidel od svetiga Jurja do srede veliciga travna.

(Dalje sledí.)

Ni práv ne, de otroci živino pasejo.

(Poleg nemškiga.)

(Konec.)

S to dušo in telo močno popačijočo nasledbo se združí še nagnjenje k jezi in terdoserčnosti. Otrók, ki dušne lastnosti živine dovolj ne pozná, hoče, de bi ga ročno na vsako besedo in vselej ubogala. Ako ne gre po poti práv tako, kakor bi bilo otroku po mislih, se mali prevzetnež serdí, jezí, kolne, pretepa živino z bičem, s palico ali ohleškam, jo s kamnjem zavrača, poja in goni in ravná ž njo terdoserčno, lahkomišno, de bi odrevenil ga viditi živino tako neusmiljeno in brezvestno mučiti.

To pa ni še vse, kar izvira iz tega, de otroci živino pasejo. Tudi škodo je treba v misel vzeti, ktero živina na polji, v lastnini soseda, ali v srenjskih gojzdnih in občnih pašah napravi, kar se pogosto pripe-

tí, in včasih tudi, brez de bi bili pastirji tega kriví, kjer živina njih moč preséže. Živino po volji staršev sito kar je moč iz paše prignati si otroci vsigdar prizadevajo, in ravno zató se marsikadaj zgodí, de mladi pastirci iz gole malopridnosti, dostikrat tudi povelje staršev spolniti, ki v to svetjejo, ki to storiti rekó in velé, sebi zročeno živino gonijo ali skoz polje po stranskih prepovedanih potih, kjer jo pusté, de se nasiti s pridelki soseda, ali pa jo ženejo v lés (gojzd), kjer mladike germovju in mladim drevesam prireda v silno škodo gojzda, de se po takim celi déli posušé. Od tod pride, de otroci pozabijo besede natornih postav, besede svetiga pisma, ki velí: „Kar želiš, de bi se tebi ne zgodilo, ne stori tudi družimu“; od tod tudi izvira, de si vso skerb za premoženje bližnjiga iz serca zbriséjo, de si že mladi zvičajin vse polno naberejo, s kterimi lože svoje hudobne dela dopernašajo in zgovarjajo; kar se pa še toliko nagliši zgodí po potuhi očetov, ki jo sinovam dajejo rekoč: Le ženite na sosedov travnik le, samo toliko se varujte, de vas kdo ne zaleze.

Zastonj je tedej upati, de bi se kej prida zredilo iz otroka, ki takó zgodej miloserčnost do živine zgubí, jo lahkomišno muči, jo kolne in se rotí nad njo, ki se, priča negnjusnih del, le predostikrat v enake dela zapeljati da. Gonja živine na pašo je vzrok, de otrok, ker mora živino pasti in zavolj tega v šolo ne hodi, zadostane v vsih potrebnih vednostih; de nazadnje celó misli: nar večí zveličanje je, ako ima človek obilno posvetnih reči.

De se šola ob času žetve končá, in ne prične popred, de je delo na polji do maliga dognano, — ali ni to dovolj odloga, de otroci lahko staršem pomagajo in si tudi odpočijejo? Ne vém tedej, zakaj de nekteri deželski učitelji otrokam celó iz šole ostati pripusté, de krave pasejo? Kratko nikar ni práv tako ravnanje!

Ni práv ne po nikakoršni ceni, dragi kmetje! de vaši otroci živino na pašo gonijo. De bi vam pa živina poléti v hlevu ne stala *), dajte jo čedniku izročiti, ali pa si pastirja najemite enaciga kravam, ovcam, gosam ali prešičem, ki vam tudi vaše vole, ktere rabite za vožnjo in druge dela, ki niso, de bi se čedniku izročiti dali, na pašo goni. Práv bi bilo tedaj, de bi vsaka vas svojiga čednika imela; tudi bi bilo vošiti, de bi deželska gosposka prepovedala pašo vsim otrokam. —

Pa ne ravno samo zató otroci, ker pasejo, ampak tudi zató, ker kmet bližnje živinske somnje večidel vsaki teden obiskuje, in s sinam vred po pol dneva v kerčmi sedí, de bi se dete pred navadilo barantati in kupčevati z živino, ker poslušá prodaj in kupčijo, tolikrat iz šole ostajajo in takó zlo potrebni poduk v nemar pušajo.

Kmet na Tominskim.

Dobroserčni Slovenec rad vpraša, kakó se sémter-tje svojim bratam godí, in ga veseli, od njih kaj slišati. Od tak miliga serca svojih rojakov prepričan, mislim, de jim bo ljubo, od našiga kmeta na Tominskim, kteri je drugim skorej le po imenu znan in prvi mejak Gorencov, kaj maliga zvediti.

Nekadaj — tako govore sivoglavni starčki — je bil Tominski kmet gospod v primeri sedanjemu, poln denarjev, poln blaga. Zdaj pa se mu druga godí; časi so se spreobrnili in našiga kmeta v mnoge težave in stiske pogreznili. Vzroki te žalostne spremembe so pa tile:

Pervi je, de kmetijstvo s splošnjim pomnoženjem ljudí po Tominskim ne raste. Ne pravim sicer, de naši hribi svojih sedanjih prebivavcov niso v stanu rediti; tudi ne tajím, de Tominski griči bi ne zamogli še pol

*) Reja goveje živine v hlevih prinese kmetovavcam toliko dobička, de je po Nemškim že skorej povsod vpeljana. V Novicah se je ta reč že večkrat opomnila.